

Asylprövning.

Trovärdighet & tillit vid bedömning av sexualitet & religiös tro

Hanna Wikström, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet

**”Alla människor har rätt till *liv, frihet
och personlig säkerhet*”**

FN:s artikel 3 om mänskliga rättigheter.

VAD ÄR TILLIT?

- Att känna **tilltro** till?
- Att känna sig **trygg**?
- Att ha **förtröstan**?
- Att känna **tillförsikt**?
- Att **tro** (på) något?
- Att ha **förtroende** för?

VAD ÄR TROVÄRDIGHET?

- Att ses som **tillförlitlig**
- Att ses som **pålitlig**
- Att vara – *eller verka* – **övertygande**
- Att vara **sann**
- Att vara **ärlig**

BETYDELSEN AV TROVÄRDIGHET VID ASYLBEDÖMNING

”..många av de förhållanden som åberopas av en asylsökande angående skyddsbehov **kan inte göras sannolika med skriftlig/annan bevisning**. Beviskraven kan därför inte ställas allt för högt avseende påståenden om risk för förföljelse... **Sökandens berättelse får därför godtas om den framstår som trovärdig och sannolik.** /.../ En förutsättning är att sökanden gjort ett **ärligt försök** att styrka sin berättelse och att dennes **allmänna trovärdighet inte ifrågasätts**.

...normalt fästs vikt vid att berättelsen är **sammanhängande** och **inte präglas av motstridiga uppgifter**. De omständigheter som åberopas får **inte heller strida mot allmänt kända fakta**, t.ex. relevant/aktuell landinformation. Betydelse för trovärdigheten är också att **berättelsen till sina huvuddrag förblir oförändrad** under asylprövningens gång i olika instanser.” (*Vägledande dom, MIG 2007:12*)

ENKEL ANALYSMODELL FÖR HUR BEDÖMNING GÖRS:

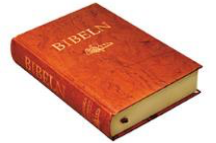
Bedömare tittar på berättelsens:

- **INNEHÅLL** – *vad* som framkommer
- **FORM** – *hur* något framkommer

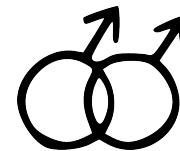
(Se även Bloammert 2001, Fricker 2007, Wikström & Stern, 2015)

MIG 2011:29 & MIG 2013:25

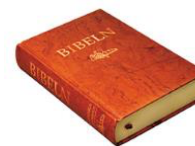
- **MIG 2011:29** Man från Afghanistan som fått avslag; anför konverterat till kristendom som asylskäl *efter* att ha fått ett första utvisningsbeslut.

- **MIG 2013:25** Man från Nigeria som söker asyl *efter* att ha vistats i Sverige på EU-visering och blivit fälld för ett brott och ska utvisas. Anför sexuell läggning som asylskäl. Får avslag.

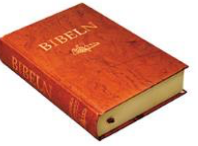
MIG 2011:29 RIKTLINJER

MiÖD: När det handlar om konversion som sker i mottagarlandet påkallar **trovärdighetsfrågan extra uppmärksamhet**. Det krävs då en **omsorgsfull utredning angående den klagandes genuinitet** när det gäller konversionen. /.../ En samlad bedömning ska göras av de omständigheter **under vilka konversionen kommit till stånd** och av **om personen vid en återkomst till hemlandet kan antas komma att leva som konvertit**. /.../ Om bedömningen istället utmynnar i att personen inte har konverterat av religiös övertygelse torde han eller hon inte ha för avsikt att leva som konvertit och därmed inte heller löpa risk för förföljelse eller annan skyddsgrundande behandling efter sin hemkomst. (s. 16-17)

BESLUTSMOTIVERING. KONERTITER HAR FAVORITCITAT I BIBELN, ÄR TYDLIGA & SPECIFIKA

”A:s uppgifter om **varför** han bytt religion samt kristendomens **betydelse för honom** är genomgående **vaga och allmänt hållna**. Det är anmärkningsvärt då en genuin konversion måste antas vara ett ytterst viktigt ställningstagande för den enskilde och ha mycket stor betydelse i den personens liv. Trots att A berättat om den bibelundervisning han fått har han **inte kunnat nämna någon berättelse ur Bibeln som han särskilt fäst sig vid**. Det är också anmärkningsvärt att han **saknar kännedom om centrala kristna högtider**. Dessa omständigheter gör.. att det finns **starka skäl att ifrågasätta genuiniteten** i A:s konversion till kristendomen.” (MIG 2011:29 s.19)

VAD DISKUTERAS SOM HELHET I MIG 2011:29?

Abstrakta övertygelser

- *När* började A *tänka* på kristendomen?
- *Hur* har A tänkt på kristendomen?
- *När* blev A en övertygad kristen?
- *Varför* blev A kristen?

Kunskap

- Har A några *favoritpassager* i bibeln?
- Har A *kunskap* om kristna högtider?

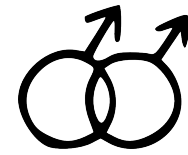
Handlingar

- *När* började A prata om kristendom? Med vem?
- *Hur ofta* hade A dessa konversationer? För *hur länge* var gång?
- Vilken *religiös undervisning* har A fått? Av vem?
- Är A *döpt*? *När*?
- Har A *deltagit* i gudstjänster? *Hur ofta* och *hur länge*?

Form

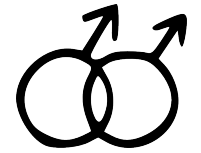
- ***Hur berättar A om dessa fenomen; motsägelser (detaljer)?***
- ***När berättade A om konversionen i asylprocessen?***

MIG 2013:25 RIKTLINJER

”Att bedöma en sökandes **sexuella bakgrund** är i huvudsak en fråga om trovärdighet. Bedömningen av trovärdighet måste göras på ett individuellt och hänsynsfullt sätt, genom att undersöka omständigheter kring **sökandens personliga uppfattning, känslor och upplevelser av olikhet, stigma och skam**, mer än fokus på sexuella aktiviteter. Sökandens egna berättelse...huvudsakliga och ofta enda beviskällan. Både allmänna och specifika frågor...utformade på ett icke-fördömande sätt möjliggör för sökanden att förklara sig. **Att sökanden är gift, skild eller har barn betyder inte att sökanden inte är homosexuell.** ..kan vara lämpligt att ställa frågor angående orsaken till giftermålet. Om sökanden kan ge en sammanhängande och rimlig förklaring till giftermålet och/eller sina barn bör den del av berättelsen godtas. ...kan också vara bra att ställa frågor om **sökandens kunskaper om homosexuella kontakter, grupper och aktiviteter i hemlandet**, som t.ex. mötesplatser för homosexuella.” (*Vägledande dom, s. 13*)

TIDIGARE FORSKNING: Stor risk för kränkande frågor

“Generally, the applicant gave very evasive answers to all questions that related to **actual homosexual contacts**, or actual homosexual interests. For example, he could not even after persisting questioning, explain in what **position** he was found with his neighbour/partner, by his father.” (Citerat i Middelkoop 2013, s. 160).

BESLUTSMOTIVERING. HOMOSEXUELLA KAN LÄMNA UTFÖRLIGA BERÄTTELSE OM SIN SEXUALITET

”[B] har **inte i nämnvärd utsträckning kunnat svara på allmänna frågor** om sin sexuella läggning och hur denna har påverkat hans liv. Han har även i övrigt under processen **lämnat påfallande vaga uppgifter** om sin personliga uppfattning om och sina känslor relaterade till sin sexuella läggning, vilket **framstår som märkligt** då den sexuella läggningen måste anses vara en grundläggande egenskap hos en individ.” (MIG 2013:25, s. 19.)

EX. INNEHÅLL FRÅN ANDRA DOMAR; TECKEN PÅ ICKE TROVÄRDIGHET:

- att ha varit kristen en '**extremt kort tid**' (UM7754-13, UM7892-14, UM 1314-14)
- söka kristendomen för **social gemenskap** i en församling (2011:29, UM7819-14)
- Att inte ha **favoritcitrat i Bibeln, känna till kristna högtider** (MIG 2011:29)
- beskriva konversion i termer **att ha blivit förälskad** (krävs även "logisk" förklaring) (UM7819-14)
- inte känna till **lagstiftning** om homosexualitet (2013:25, UM6127-14)
- bli '**lurad**' att bli homosexuell (UM3107-13)
- bli homosexuell utifrån att ha varit utsatt för **sexuella övergrepp** (UM5327-12)
- bli homosexuell genom deltagande i en '**initieringsrit**' (UM1775-14)

TIDIGARE FORSKNING, SAMT TILL DEL VÅRA RESULTAT, VISAR ATT BEDÖMNINGARNA:

- Kännetecknas av **förutfattade meningar/fördomar**. Tro/sexuell orientering bör **uttryckas *på ett visst sätt*** för att passera som trovärdig.
- I stället för att ta **levd verklighet** som utgångspunkt – baseras bedömningarna på **rättssystemets krav på konkreta fakta och stela kategorier**. D.v.s. inte den sökandes logik för hur denne uppfattar/kan/vill berätta om sin identitet.

(Se Wikström & Stern 2015 b, c, d)

RISK FASTNA MELLAN TVÅ DÅLIGA ALTERNATIV?

Antingen

- skapa **modeller för "trovärdigt beteende"** som riskerar vila på fördomar som lämnar "levd verklighet" – sökande lyckas inte lämna den **typ** av information som **förväntas**

eller

- att förpassa bedömningarna till en förväntan på att sökande är **skickliga berättare/goda retoriker** (och därmed framstår som trovärdiga)?